

Niedziele (nie)handlowe na nowych zasadach – legalność, kontrole, możliwości

W niedzielę 13 lutego br. Główny Inspektorat Pracy, zgodnie z zapowiedziami, przeprowadził kontrole w sklepach, w których prowadzony był handel. Inspektorzy sprawdzili 257 placówek.

Przypomnijmy, że od lutego weszły w życie przepisy zastrzegające rygory związane z możliwością prowadzenia działalności handlowej w niedzielę. Nowe wytyczne miały ukrócić praktyki polegające na obchodzeniu przepisów i otwieraniu sklepów w niedziele niehandlowe powołując się na działalność pocztową, która była dotychczas legalnym wyjątkiem. Od lutego, aby móc korzystać ze wspomnianego wyłączenia, usługi pocztowe muszą być działalnością przeważającą – czyli w uproszczeniu, być głównym źródłem

dochodów przedsiębiorcy. Spośród sklepów poddanych kontroli aż 162 punkty rzeczywiście były otwarte w niedziele wolną od handlu. W przypadku większości handlu prowadzony był zgodnie z przepisami. Zdecydowanie przeważały przypadki, gdy działalność była prowadzona osobiście przez przedsiębiorcę lub też przez członków jego rodziny.

Jednak niektóre sklepy wykazały się wyjątkową kreatywnością powołując się na status działalności nieobjętej zakazem handlu

w niedzielę. Tak więc inspektorzy spotkali się z przypadkami placówek, które działały legalnie powołując się na:

- działalność w zakresie kultury (głównie czytelnice i kluby czytelnika);
- handel wyrobami tytoniowymi,
- prowadzenie stacji paliw płynnych,
- położenie na dworcu,
- a także – w jednym przypadku – na prowadzenie usług pogrzebowych.

Główny Inspektorat Pracy zapowiada dalsze kontrole.

Jakie warunki musi spełnić właściciel sklepu, by legalnie prowadzić handel w niedziele niehandlowe?

Zasady dotyczące ograniczenia handlu oraz wykonywania czynności związanych z handlem w placówkach handlowych w niedziele określa ustawa o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni. Ustawa określa przykładowy katalog placówek handlowych, do których stosuje się zakaz handlu w niedziele. Są to w szczególności: sklepy, stoiska, stragany, hurtownie, składy węgla, składy materiałów budowlanych, domy towarowe, domy wysyłkowe, biura zbytu – jeżeli w takich placówkach praca jest wykonywana przez pracowników lub zatrudnionych.

Aby legalnie prowadzić handel w niedziele niehandlowe właściciel sklepu musi skorzystać z jednego z wyłączeń ograniczenia handlu wskazanych w ustawie. Musi być on w stanie udowodnić, że jest uprawniony do skorzystania z danego wyłączenia. Ustawa nie przewiduje dodatkowych obowiązków legalizacji prowadzenia handlu w niedziele.

Na jaką działalność mogą powoływać się sklepy, by działać legalnie? Czy jest w przepisach zamknięty katalog?

Powierzenie wykonywania pracy w handlu lub wykonywania czynności związanych z handlem nieodpłatnie w placówkach handlowych w niedziele jest zakazane. Od powyższego zakazu ustawa określa szereg wyjątków (łącznie jest ich 32). Katalog wyjątków określonych ustawą jest wyczerpujący (zamknięty), jednak niektóre z nich można interpretować na różne sposoby (np. placówki handlowe w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury to na przykład kina, teatry, czytelnie, kluby czytelnika itp.).

Warto pamiętać, że zakaz handlu nie obowiązuje w sklepach internetowych i na platformach internetowych oraz nie obejmuje placówek handlowych, w których handel jest prowadzony przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną wyłącznie osobiście, we własnym imieniu i na własny rachunek. Po listę wszystkich działalności, na które mogą powoływać się sklepy by legalnie otwierać swoje placówki w niedziele warto sięgnąć do art. 6 ustawy o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni.

Poniżej wylistowano przykładowe wyjątki od zakazu handlu w niedziele. Zakaz nie obowiązuje m.in.:

- na stacjach paliw;
- w placówkach handlowych, w których przeważająca działalność polega na handlu kwiatami;
- w placówkach handlowych, w których przeważająca działalność polega na handlu pamiątkami lub dewocjonaliami;
- w placówkach handlowych, w których przeważająca działalność polega na handlu prasą,

Urszula Gondek

Prawnik

Centrum Prawa Żywnościowego i Produktowego

A.Szymecka-Wesołowska, D.Szostek sp.k.

www.food-law.pl, www.product-law.pl

biletami komunikacji miejskiej, wyrobami tytoniowymi, kuponami gier losowych i zakładów wzajemnych;

- w placówkach pocztowych, w których przeważająca działalność polega na świadczeniu usług pocztowych;
- w placówkach handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie kultury, sportu, oświaty, turystyki i wypoczynku;
- w przypadku handlu towarami z automatów.

Ostatnia nowelizacja ustawy wprowadziła do ustawy pojęcie przeważającej działalności. Oznacza ona przeważającą działalność wskazaną we wniosku o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON) wykonywaną w danej placówce handlowej i stanowiącą co najmniej 40% miesięcznego przychodu ze sprzedaży detalicznej. Należy pamiętać, że nie każdy wyjątek od zakazu handlu w niedziele wskazany w ustawie odnosi się do przeważającej działalności, w związku z czym niektóre wyjątki nie muszą stanowić tej przeważającej działalności (tak np. w przypadku placówek handlowych w zakładach prowadzących działalność w zakresie sportu).

Jakie warunki formalne (dokumenty, zgłoszenia, opłaty) musi wypełnić właściciel sklepu?

Aby móc wykonywać czynności w handlu w niedziele właściciel sklepu musi pamiętać, że w razie kontroli Państwowej Inspekcji Pracy konieczne będzie udowodnienie możliwości skorzystania z danego wyłączenia. Warto we wniosku o wpis do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej wskazać działalność wykonywaną w danej placówce handlowej (np. działalność w zakresie kultury). Dodatkowo należy spełnić warunki formalne dla danej, określonej wyjątkiem, działalności – np. w przypadku placówki pocztowej złożyć wniosek o nadanie uprawnień do realizacji usług pocztowych do Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Placówki handlowe, korzystające z wyłączeń odnoszących się do przeważającej działalności są obowiązane do prowadzenia ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży, z podziałem na przychód z działalności

określonej wyłączeniem oraz przychód z pozostałej działalności. Sposób prowadzenia takiej ewidencji oraz wzór tej ewidencji wraz ze szczegółową treścią wpisów w tej ewidencji określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2022 r. w sprawie ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży.

Jak może wyglądać kontrola PIP? Co wolno kontrolerowi? Czy może wymagać od nas dostępu do dokumentacji, kamer, wejścia do pomieszczeń służbowych? Czy możemy nie zgodzić się na kontrolę?

Państwowa Inspekcja Pracy kontroluje przestrzeganie przepisów prawa pracy w szczególności legalność zatrudnienia oraz stosowanie się do zasad i przepisów BHP. PIP może także skontrolować legalność otwarcia placówki handlowej w niedziele, a właściciel sklepu nie ma prawa nie wyrazić na kontrolę zgody.

Inspektorzy pracy mogą przeprowadzić kontrolę bez uprzedzenia i o każdej porze dnia i nocy. Mają oni uprawnienia m.in. do swobodnego wstępu na teren zakładu pracy i do obiektów, ogłędzin pomieszczeń, stanowisk pracy, maszyn i urządzeń, żądania informacji i dokumentów, a także odpisów i wyciągów z nich sprawdzenia tożsamości osób.

W toku postępowania kontrolnego inspektor pracy ma prawo żądania przedłożenia ewidencji miesięcznego przychodu ze sprzedaży w przypadku gdy placówka handlowa powołuje się na wyłączenie z zakazu handlu w niedziele odnoszące się do przeważającej działalności.

Jakie konsekwencje grożą za prowadzenie handlu w niedziele? Jak wygląda droga odwoławcza?

Kontrolujący inspektor pracy może nałożyć grzywnę, która waha się od 1 000 do 2 000 zł, a w przypadku recydywy może wynieść nawet 5 000 zł. Jeżeli jednak inspektor zdecyduje o skierowaniu sprawy do sądu, kara może być znacznie wyższa.

W ustawie o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni przewidziana jest kara grzywny w wysokości od 1 000 do 100 000 zł. Tej karze podlega nie tylko ten, kto prowadzi zabroniony handel w niedziele, ale także ten, kto nie prowadzi ewidencji miesięcznego przychodu placówki (jeżeli jest do tego zobowiązany) albo ewidencję tę prowadzi w sposób niezgodny z przepisami.

Dodatkowo, Kodeks karny przewiduje karę grzywny lub ograniczenia wolności za uporczywe lub złośliwe łamanie zakazu powierzania pracy w handlu (art. 218a k.k.). Tym samym przedsiębiorca łamiący zakaz handlu w niedziele musi się liczyć z możliwością kary grzywny inspektora PIP, a nawet skierowaniem sprawy do sądu i uznania działania za wykroczenie lub przestępstwo. ■